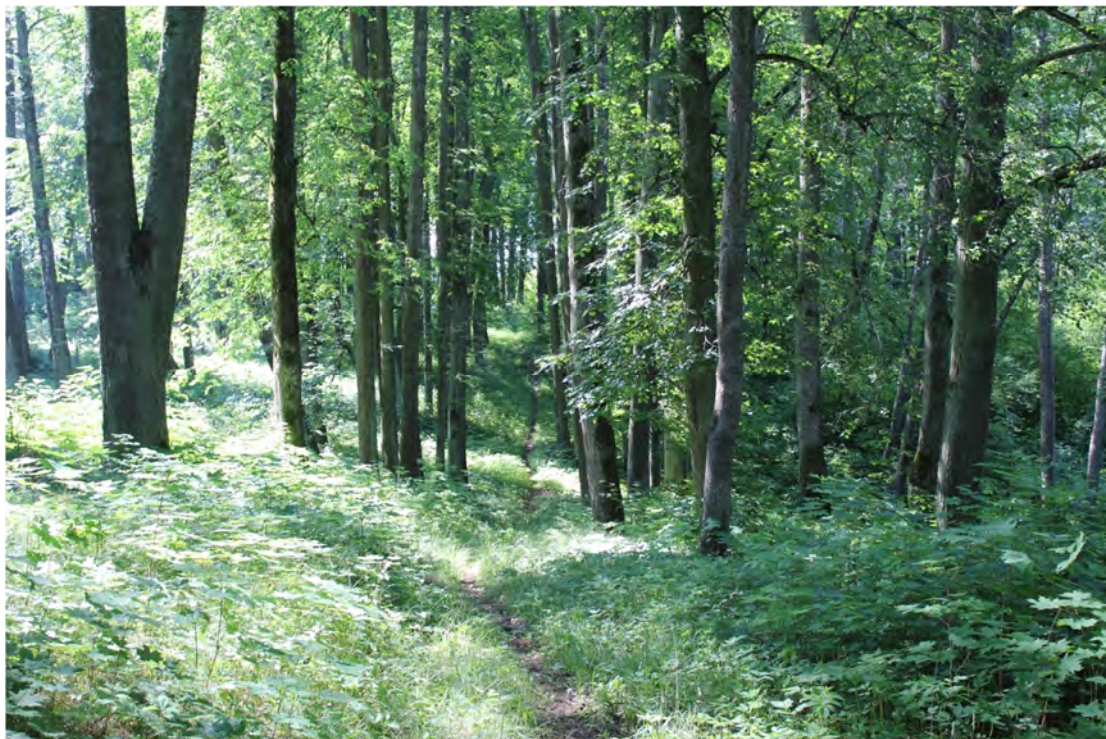

VALSTS NOZĪMES AIZSARGĀJAMĀ DENDROLOGISKĀ STĀDĪJUMA „JAUNSVENTES PARKS” DABAS VĒRTĪBU INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

Pasūtītājs: Daugavpils novada dome

Inventarizācija veikta LVAF projekta „Dabas vērtību inventarizācija un rekonstrukcijas projektu izstrāde Medumu un Jaunsventes parkiem, saskaņā ar aizsargājamo ainavu apvidus “Augšzeme” dabas aizsardzības plānu” (Reģ. Nr. 1-08/184/2016) ietvaros

Izstrādātājs: Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centrs

Daugavpils, 2016

SATURS

KOPSAVILKUMS.....	3
1. ĶĒRPJU FLORAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI	5
1.1. JAUNSVENTES PARKA ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO UN CITĀDI NOZĪMĪGO ĶĒRPJU SUGU RAKSTUROJUMS	5
1.2. REKOMENDĀCIJAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO ĶĒRPJU SUGU AIZSARDZĪBAI	11
2. PUTNU FAUNAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI	11
2.1. JAUNSVENTES PARKA ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO PUTNU SUGU RAKSTUROJUMS	11
3. BEZMUGURKAULNIEKU FAUNAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI.....	15
3.1. JAUNSVENTES PARKA ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO BEZMUGURKAULNIEKU SUGU RAKSTUROJUMS.....	15
4. INFORMĀCIJA PAR CITĀM ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀM SUGĀM	20
4.1. CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS SUGAS, KURAS SASTOPAMAS JAUNSVENTES PARKA TERITORIJĀ	20
5. REKOMENDĀCIJAS CITU ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS SUGU AIZSARDZĪBAS NODROŠINĀŠANAI	20
LITERATŪRA.....	21
PIELIKUMI.....	22
1. PIELIKUMS: ĪPAŠI RETO UN AIZSARGĀJAMO ĶĒRPJU SUGU SASTOPAMĪBA JAUNSVENTES PARKA TERITORIJĀ.....	23
2. PIELIKUMS: ĪPAŠI RETO UN AIZSARGĀJAMO ĶĒRPJU SUGU SASTOPAMĪBA JAUNSVENTES PARKA TERITORIJĀ.....	24

KOPSAVILKUMS

Jaunsventes parks ir valsts nozīmes aizsargājamais dendroloģiskais stādījums, kurš atrodas Sventes pagasta teritorijā. Parka teritorijas shematisku attēlojumu skat. 1. attēlu. Jaunsventes parks veidots 19. gadsimta beigās, un parka teritorijas kopējā platība sastāda 5,22 ha.

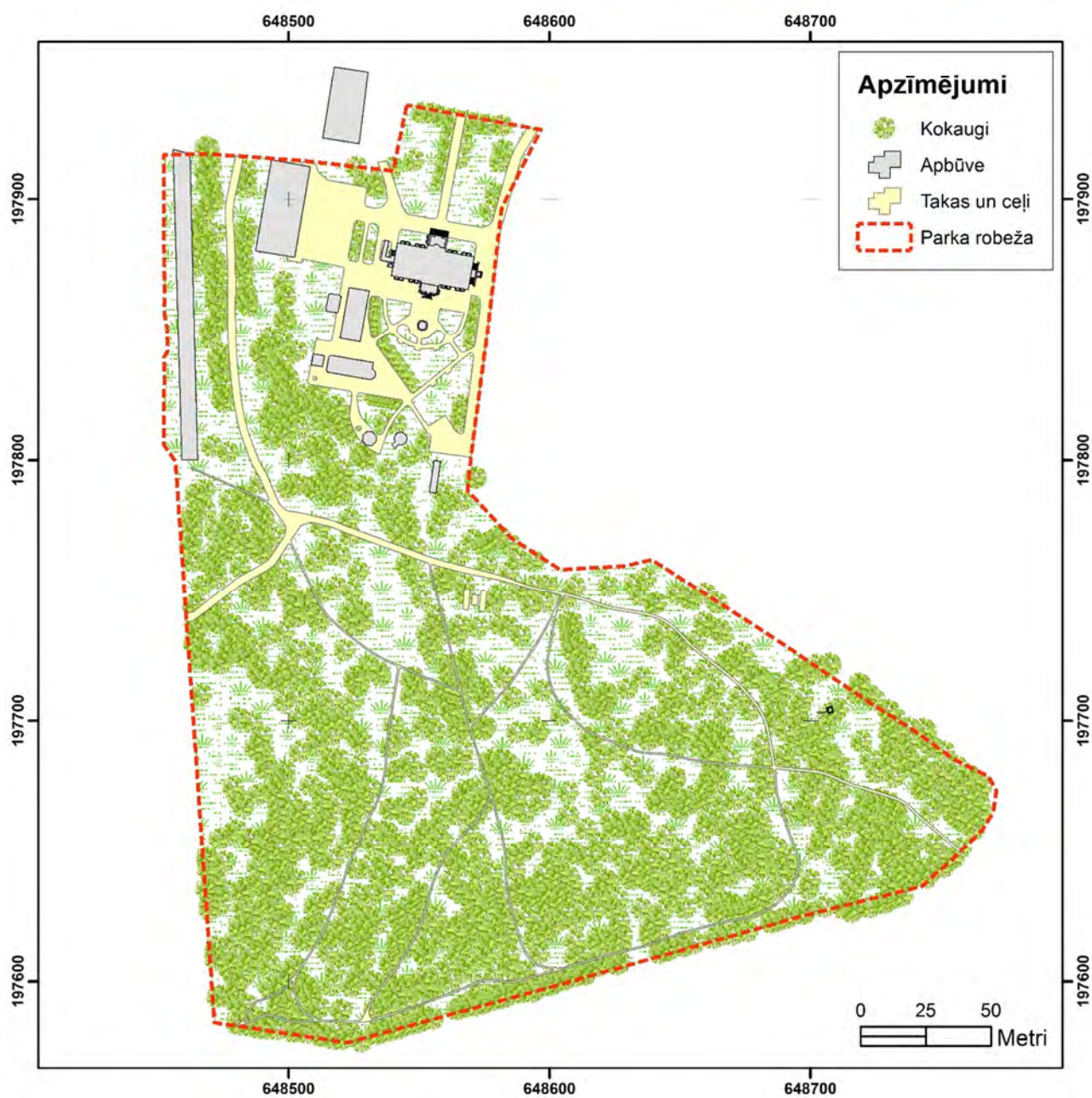
Ņemot vērā parka aizsargājamo dendroloģisko stādījumu statusu (saskaņā ar LR MK 20.03.2001. pieņemtajiem „Noteikumiem par aizsargājamiem dendroloģiskiem stādījumiem”), kā arī tā atrašanos Natura 2000 teritorijā – aizsargājamo ainavu apvidū „Augšzeme”, veicot parku rekonstrukcijas un labiekārtošanas darbu plānošanu, bija nepieciešama kompleksa pieeja, lai tiktu nodrošināta gan parkā sastopamo dabas un ainavisko vērtību saglabāšana, gan nodrošināta rekreācijas funkcija parku apmeklētājiem.

2016. gada vasarā uzsākta Latvijas vides aizsardzības fonda projekta „Dabas vērtību inventarizācija un rekonstrukcijas projekta izstrāde Medumu un Jaunsventes parkiem, saskaņā ar aizsargājamo ainavu apvidus “Augšzeme” dabas aizsardzības plānu” (reģ. Nr. 1-08/184/2016) realizācija, kura ietvaros veikta detalizēta parku stādījumu izvērtēšana, nodrošināta dabas, ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību inventarizācija, kā arī izstrādāti Medumu un Jaunsventes parku rekonstrukcijas un labiekārtošanas projekti.

Projektā veikta Jaunsventes parka dabas vērtību inventarizācija, kuras nodrošināšanā piedalījās sertificēti dabas aizsardzības eksperti – ķērpju sugu eksperts Rolands Moisejevs, putnu sugu eksperts Gaidis Grandāns, kā arī bezmugurkaulnieku sugu eksperts Uldis Valainis.

Veiktās dabas vērtību inventarizācijas ietvaros apkopoti gan vēsturiskie dati par īpaši aizsargājamo sugu sastopamību Jaunsventes parka teritorijā, gan arī veikta parka apsekošana aktualizējot sugu atradņu datus. Kopumā Jaunsventes parka teritorijā konstatētas 22 aizsargājamas vai citādi nozīmīgas sugas. 13 no konstatētajām sugām iekļautas Latvijā īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, 5 no tām ir iekļautas to sugu sarakstā, kuru aizsardzībai veidojami mikroliegumi. 8 no parka teritorijā konstatētajām sugām iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā, 6 ir dabisko meža biotopu (DMB) speciālās sugas, savukārt 9 DMB indikatorsugas.

Pamatojoties uz dabas vērtību inventarizācijas rezultātiem, kā arī, ņemot vērā aizsardzības prasības apsekotajām dzīvo organismu grupām, sagatavotas rekomendācijas Jaunsventes parka apsaimniekošanai.

1. attēls. Jaunsventes parka atrašanās vieta.

1. ĶĒRPJU FLORAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

1.1. Jaunsventes parka īpaši aizsargājamo un citādi nozīmīgo ķērpju sugu raksturojums

Parka teritorijas apsekošana ir veikta 2016. gada vasarā. Inventarizācijas gaitā apsekoti praktiski visi parkā augošie koki un īpaši aizsargājamām sugām potenciāli piemērotie mikrobiotopi. Apsekošanas rezultātā Jaunsventes parka teritorijā konstatētas sešas Latvijā īpaši aizsargājamas ķērpju sugas - **sīkpunktainā artonija** *Arthonia byssacea*, **kastaņbrūnā artonija** *A. spadicea*, **brūngalvainā henotēka** *Chaenotheca phaeocephala*, **liepu parmelīna** *Parmelina tiliacea*, **kausveida pleurostikta** *Pleurosticta acetabulum*, **bālā sklerofora** *Sclerophora pallida*. Četras (*A. byssacea*, *C. phaeocephala*, *P. tiliacea* un *S. pallida*) no minētajām sugām ir iekļautas to sugu sarakstā, kuru aizsardzības nodrošināšanai iespējams veidot mikrolieģumus. 4 no parka teritorijā konstatētajām sugām ir dabisko meža biotopu (DMB) speciālās sugas, savukārt 6 DMB indikatorsugas.

Jaunsventes parkā konstatēto aizsargājamo un citādi nozīmīgo ķērpju sugu saraksts apkopots 1.1. tabulā, ķērpju sugu atradņu izvietojums attēlots .1. pielikumā.

1.1. tabula. Parka teritorijā konstatētās retās un īpaši aizsargājamās ķērpju sugas

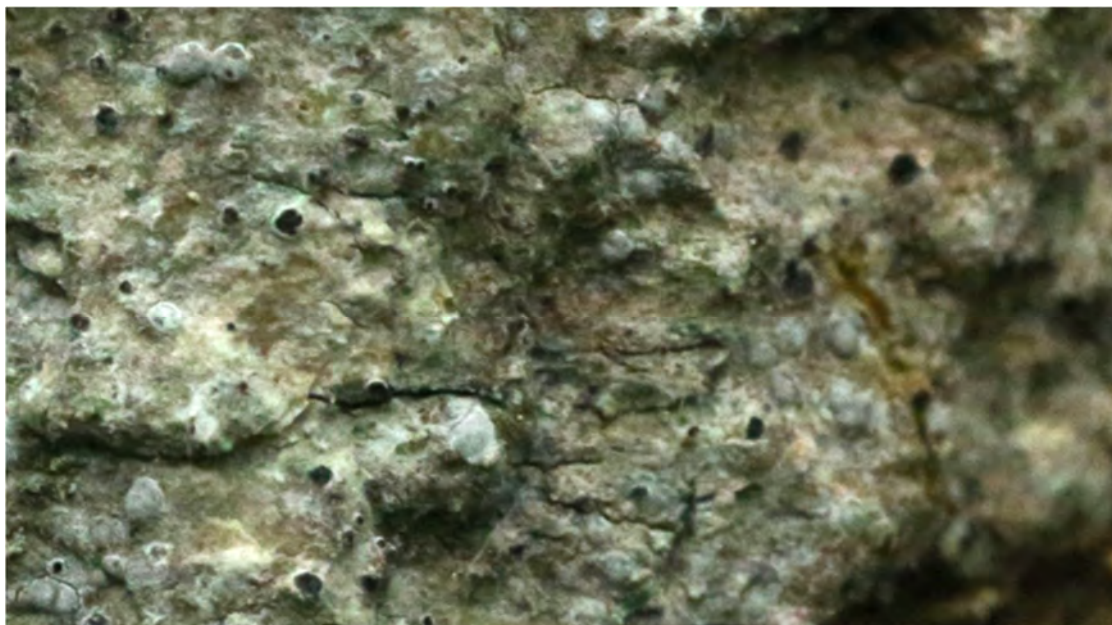
Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	ĪAS	MIK	LSG	MAB
<i>Acrocordia gemmata</i>	Pumpurainā akrokordija				IS
<i>Arthonia byssacea</i>	Sīkpunktainā artonija	X	X		BSS
<i>Arthonia spadicea</i>	Kastaņbrūnā artonija	X			IS
<i>Bacidia rubella</i>	Sarkanā bacīdija				IS
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Īskājainā henotēka				IS
<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	Brūngalvainā henotēka	X	X		BSS
<i>Graphis scripta</i>	Parastais rakstu ķērpis				IS
<i>Parmelina tiliacea</i>	Liepu parmelīna	X	X	3	BSS
<i>Pleurosticta acetabulum</i>	Kausveida pleurostikta	X		2	IS
<i>Sclerophora pallida</i>	Bālā sklerofora	X	X		BSS

Apzīmējumi: **ĪAS** – Īpaši aizsargājama suga, 1. un 2.pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. **MIK** – sugas aizsardzībai veidojams mikrolieģums, 1.pielikums 2012. gada MK noteikumiem Nr.940 „Noteikumi par mikrolieģumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikrolieģumu un to buferzonu noteikšanu”; **LSG** - Valsts Sarkanās grāmatas dati LSG(1); **MAB** - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisko meža biotopu) sugas, BSS - biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudēta suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, IS - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Apkopojot iegūto informāciju par Jaunsventes parka reto un aizsargājamo ķērpju atradnēm, ir konstatēts, ka parka aizsargājamo ķērpju lihenoflora ir diezgan bagāta, kas liecina par parkā esošo apsktākļu (apgaisojuma, traucējumu utt.) kontinuitāti. Atsevišķās vietās parka teritorijā ir konstatētas dabiskam mežam raksturīgās struktūras un iezīmes, ar ko var skaidrot dabisko meža biotopu indikatorsugu klātbūtni teritorijā.

Sīkpunktainā artonija *Arthonia byssacea*

Parka teritorijā suga ir konstatēta vairākas vietās (skat. 1. pielikumā), galvenokārt uz liepu (*Tilia sp.*) un ozolu (*Quercus robur*) mizas. Suga pamatā konstatēta pie koku pamatnes. Parka teritorijā suga ir sastopama samērā reti. Šīs īpaši aizsargājamās ķērpju sugas aizsardzībai veidojami mikroliegumi. Suga ir uzskatāma par indikatoru dabiskiem platlapju meža biotopiem.

Sīkpunktainā artonija *Arthonia byssacea* (Foto: R. Moisejevs).

Kastaņbrūnā artonija *Arthonia spadicea*

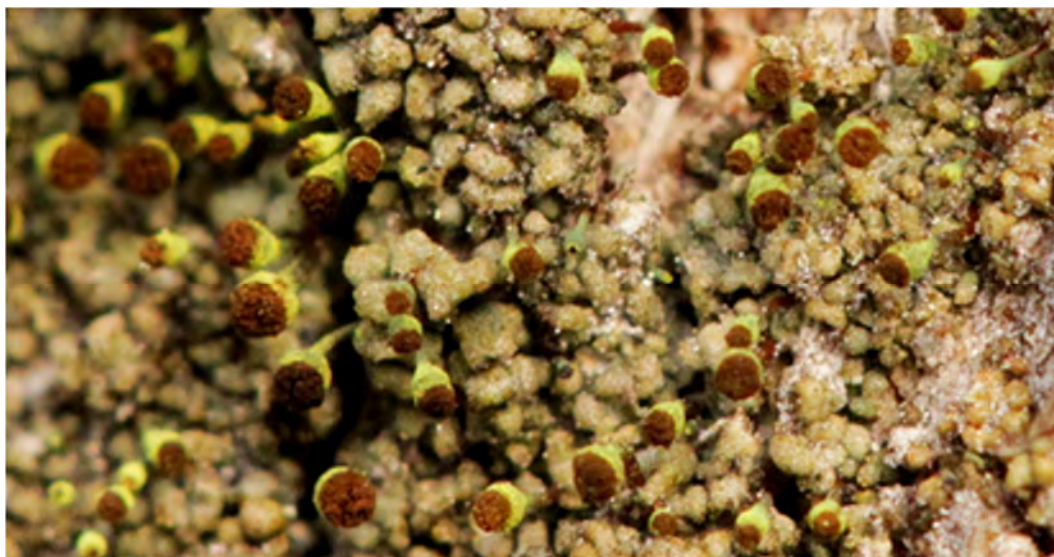
Suga ir konstatēta dažas vietās uz melnalkšņu (*Alnus glutinosa*) mizas. Parka teritorijā suga ir sastopama diezgan reti. Suga ir iekļauta MK Noteikumu Nr. 396 sarakstā, kā īpaši aizsargājama ķērpju suga. Suga ir uzskatāma par indikatoru dabiskiem meža biotopiem, kuros ilgstoši sagalabājas mitrums. Jaunsventes parka teritorijā suga konstatēta melnalkšņu staignājā, kas izvietots pie ceļa netālu no garāžām.

Kastaņbrūnā artonija *Arthonia spadicea* (Foto: R. Moisejevs).

Brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala*

Suga ir konstatēta dažās vietās uz vecu ozolu (*Quercus robur*) mizas. Parka teritorijā ir sastopama reti. Suga ir iekļauta MK Noteikumu Nr. 940 sarakstā, kā īpaši aizsargājama ķērpju suga, kurai ir dibināms mikroliegums. Suga ir uzskatāma arī par indikatoru dabiskiem platlapju meža biotopiem.

Brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (Foto: R. Moisejevs).

Liepu parmelīna *Parmelina tiliacea*

Parka teritorijā suga ir konstatēta uz liepas (*Tilia sp.*) mizas. Teritorijā suga ir konstatēta tikai vienā vietā. Parka teritorijā suga ir sastopama ļoti reti. Suga ir iekļauta MK Noteikumu Nr. 940 sarakstā, kā īpaši aizsargājama ķērpju suga, kurai ir dibināms mikroliegums. Suga ir uzskatāma par indikatoru dabiskiem platlapju meža biotopiem, taču bieži mēdz būt sastopama arī vecos parkos un alejās.

Liepu parmelīna *Parmelina tiliacea* (Foto: R. Moisejevs).

Kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum*

Parka teritorijā suga ir konstatēta tikai vienā vietā uz diviem kokiem – kļavas (*Acer platanoides*) un liepas (*Tilia sp.*) mizas. Parka teritorijā suga ir sastopama ļoti reti. Suga ir iekļauta MK Noteikumu Nr. 396 sarakstā, kā īpaši aizsargājama ķērpju suga. Suga ir uzskatāma par indikatoru dabiskiem platlapju meža biotopiem, taču bieži mēdz būt sastopama arī vecos parkos un alejās.

Kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* (Foto: R. Moisejevs).

Bālā sklerofora *Sclerophora pallida*

Parka teritorijā suga ir konstatēta dažās vietās, galvenokārt uz ošu (*Fraxinus excelsior*) mizas pie koku pamatnes. Parka teritorijā suga ir sastopama diezgan reti. Suga ir iekļauta īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, tās aizsardzībai var veidot mikroliegumus. Suga ir uzskatāma par indikatoru dabiskiem platlapju meža biotopiem.

Bālā sklerofoza *Sclerophora pallida* (Foto: R. Cibuļskis).

Pumpurainā akrokordija *Acrocordia gemmata*

Suga ir konstatēta galvenokārt uz apšu (*Populus tremula*) mizas. Parka teritorijā suga ir sastopama bieži.

Pumpurainā akrokordija *Acrocordia gemmata* (Foto: R. Moisejevs).

Sarkanā bacīdija *Bacidia rubella*

Suga ir konstatēta uz dažādu platlapju (*Tilia*, *Quercus*, *Fraxinus*) mizas. Teritorijā suga ir sastopama bieži.

Sarkanā bacīdija *Bacidia rubella* (Foto: R. Moisejevs).

Īskājainā henotēka *Chaenotheca brachypoda*

Suga ir konstatēta uz dzīvas liepas sausas koksnes. Parka teritorijā suga ir konstatēta tikai vienā vietā

Īskājainā henotēka *Chaenotheca brachypoda* (Foto: R. Moisejevs).

Parastais rakstu ķērpis *Graphis scripta*

Suga ir konstatēta uz dažādu lapkoku (*Tilia*, *Quercus*, *Fraxinus*, *Alnus*) mizas. Teritorijā suga ir sastopama bieži.

Parastais rakstu ķērpis *Graphis scripta* (Foto: R. Moisejevs).

1.2. Rekomendācijas īpaši aizsargājamo ķērpju sugu aizsardzībai

Jaunsventes parka lihenoflora ir ļoti daudzveidīga un samērā bagāta ar retām ķērpju sugām. Šāda retu sugu bagātība ir skaidrojama ar parkā esošo apstākļu kontinuitāti, kas ir saistīta ar regulāru apsaimniekošanu parka teritorijā.

Atsevišķas īpaši aizsargājamas ķērpju sugas (*Parmelina tiliacea* un *Pleurosticta acetabulum*) tika konstatētas tikai uz atsevišķiem kokiem, līdz ar to šo koku saglabāšana būtu būtiska minēto ķērpju sugu aizsardzības nodrošināšanai. Gadījumos, kad minētie koki potenciāli var apdraudēt apmeklētāju drošību, jācenšas meklēt risinājumus, kas ir saistīti ar daļēju un pakāpenisku koku ciršanu, pēc iespējas ilgāk saglabājot īpaši aizsargājamo ķērpju sugu mikrobiotopus.

Sugu atradnes jācenšas saglabāt pie nosacījuma, ja koki, uz kuriem konstatētas īpaši aizsargājamās sugas, neapdraud parka apmeklētāju drošību. Īstenojot parka apsaimniekošanas pasākumus, gadījumos, kad nepieciešama parkā esošo koku nociršana, jānodrošinās, lai krītoši koki nesabojā blakusstāvošu koku mizu un zarus.

2. PUTNU FAUNAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

2.1. Jaunsventes parka īpaši aizsargājamo putnu sugu raksturojums

Jaunsventes parkā un tā tiešā apkārtnē sastopama tipiska veciem parkiem raksturīga ornitofauna. Teritorijā ligzdo Latvijā bieži izplatītas zvirbuļveidīgo putnu sugas kā žubīte *Fringilla coelebs*, sarkanrīklīte *Erithacus rubecula*, vītītis *Phylloscopus trochilus*, čuņčiņš *Phylloscopus colybita*, paceplītis *Troglodytes troglodytes*, melngalvas ļauķis *Sylvia atricapilla*. Teritorija īpaši piemērota dažādām sīko dobumperētāju putnu sugām: mājas strazds *Sturnus vulgaris*, lielā zīlīte *Parus major*,

zilzīlīte *Cyanistes caeruleus*, purva zīlīte *Poecile palustris*, dzilnītis *Sitta europae*, kas apdzīvo gan dzeņu radītos dobumos, gan ligzdo dabiskas izcelsmes dobumos un parkā izvietotajos būrīšos.

Salīdzinoši lielais mirušās koksnes daudzums, ko veido sausie un atmirušie koku zari, pusnokaltušie koki, stubeņi un sausokņi, nodrošina labvēlīgus ligzdošanas un barošanās apstākļus dzeņveidīgo putnu sugām. Jaunsventes parka teritorijā konstatētas trīs dzeņveidīgo putnu sugas: dižraibais dzenis *Dendrocopus major*, vidējais dzenis *Leiopicus medius* un pelēkā dzilna *Picus canus*.

Parka teritorijā konstatēts teritoriāls meža pūču *Strix aluco* pāris. Suga apdzīvo liela izmēra dobumainus kokus. Šobrīd teritorijā joprojām ir daudz meža pūču ligzdošanai piemērotu dobumainu koku.

Jaunsventes parkā konstatēto aizsargājamo putnu sugu saraksts apkopots 2.1. tabulā, putnu sugu atradņu izvietojums attēlots 2. pielikumā.

2.1. tabula. Parka teritorijā konstatētās īpaši aizsargājamās putnu sugas:

Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	PD	ĪAS	MIK	LSG
Vidējais dzenis	<i>Leiopicus medius</i>	1	1	1	3
Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	1	1		

Apzīmējumi: Putnu direktīva - Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību. I pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. **ĪAS** – Īpaši aizsargājama suga, 1. un 2.pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. **MIK** – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1.pielikums 2012. gada MK noteikumiem Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu; **LSG** - Valsts Sarkanās grāmatas dati LSG(1); **MAB** - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas, **BSS** - biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudēta suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, **IS** - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Vidējais dzenis *Leiopicus medius*

Jaunsventes parka teritorijā 2016. gada putnu ligzdošanas sezonas laikā konstatēts viens teritoriāls vidējo dzeņu pāris. Vidējais dzenis ir Latvijā īpaši aizsargājama putnu suga, Latvijā ligzdojošās populācijas lielums tiek vērtēts kā 2758 – 39983 ligzdojoši pāri. Eiropā ligzdojošās populācijas skaita izmaiņu indekss periodā 1989 – 2014 tiek vērtēts kā stabils (European bird census council, 2016). Latvijā suga atrodas tuvu izplatības areāla ziemeļu robežai (BirdLife 2015) un vidējais dzenis ir uzskatāms par jaunienācēju Latvijas faunā. Suga pirmo reizi Latvijā konstatēta 1923. gadā Pilsblīdenē, otrais pierādītais novērojums bija tikai 1979/80. gadu ziemā (Celmiņš 2015). Vidējais dzenis ir saistīts ar platlapju kokiem (Pasinelli, Hegelbach 1997) un apšu audzēm.

Atšķirībā no citām dzeņu sugām, vidējo dzeņu ligzdošanas dobumi parasti ir novietoti nevis koku galvenajā stumbrā, bet sausos sānu zaros Šobrīd Latvijā vidējais dzenis piemērotos biotopos uzskatāms par samērā parastu sugu un regulāri ligzdo vecu koku grupās ap viensētām, parkos un alejās arī urbanizētās vietās. Vidējais dzenis ir viena no kvalificējošajām sugām īpaši aizsargājamajā dabas teritorijā „Augšzeme”, kurā ietilpst arī Jaunsventes parks. Pēc pēdējās informācijas, kas iegūta teritorijas dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2015. gadā, AAA „Augšzeme” ligzdo 30 – 35 pāri

vidējo dzeņu un šī ir viena no piecām labākajām šīs sugas ligzdošanas vietām starp visām Latvijas īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām.

Vidējais dzeņis *Leipicus medius* (Foto: G. Grandāns).

Pelēkā dzilna *Picus canus*

Jaunsventes parka teritorijā 2016. gadā veikto putnu uzskaišu laikā konstatēts viens teritoriāls pelēko dzilnu pāris. Latvijā ligzdojošās pelēko dzilnu populācijas lielums tiek vērtēts kā 15052 – 85005 ligzdojoši pāri un dati kopš 1980. gada norāda uz šīs sugas skaita pieaugumu. Arī visas Eiropas pelēko dzilnu populācija uzrāda mērenu skaita pieaugumu pēdējās desmitgadēs. Pelēkās dzilnu barības sastāvā nozīmīgu vietu aizņem dažādu sugu skudras *Serriformica* (Edenius *et al.* 1999). Parka apsaimniekošanas pasākumi, kā zāles pļaušana, pozitīvi ietekmē pelēko dzilnu barošanās apstākļus, īsākā veģetācijā ir vieglāk piekļūt skudru vairošanās kolonijām. Pelēkā dzilna ir viena no kvalificētajām sugām īpaši aizsargājamajā dabas teritorijā „Augšzeme”, kurā ietilpst arī Medumu parks. Pēc pēdējās informācijas, kas iegūta teritorijas dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2015. gadā, AAA „Augšzeme” ligzdo 25 – 30 pāri pelēko dzilnu un šī ir viena no piecām labākajām šīs sugas ligzdošanas vietām starp visām Latvijas īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām.

Pelēkā dzilna *Picus canus* (Foto: G.Grandāns).

Rekomendācijas īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai.

Šobrīd augsto ornitofaunistisko daudzveidību Jaunsventes parkā nodrošina galvenokārt lielais veco, dobumaino koku skaits. Jebkādi teritorijas apsaimniekošanas pasākumi, kas ietver koku un krūmu ciršanu vai kopšanu veicami ārpus putnu ligzdošanas sezonas. Koku novākšana un sauso zaru izzāģēšana pieļaujama tikai vietās, kur tie rada apdraudējumu parka apmeklētājiem vai parka infrastruktūrai. Veicot sauso zaru izzāģēšanu un koku kopšanu rekomendējams atstāt maksimāli garus zaru stumbeņus, kas ir nozīmīga reto un īpaši aizsargājamo dzeņveidīgo putnu barošanās un ligzdošanas vieta. Parka koku stādījumu atjaunošana ieteicama ar lapu koku sugām, īpaši platlapju koku sugām, kas arī nākotnē nodrošinās reto un īpaši aizsargājamo putnu sugu eksistenci. Dobumperētāju putnu piesaistīšanai iespējama mākslīgo ligzdošanas vietu – būru izvietošana. Izgatavojot un izvietojot putnu būrišus, tiem jāatbilst rekomendētajiem izmēriem (Latvijas putnu fonds 2012), jānodrošina regulāra putnu būrišu tīrīšana un apkope.

Jaunsventes parka eritorijai ir augsts putnu vērošanas tūrisma potenciāls. Teritorijā ligzdojošās dzeņu sugas ir reti sastopamas Eiropā un ir vienas no mērķsugām arvien pieaugošajam ārvalstu putnu vērotāju skaitam Latvijā. Lai informētu parka apmeklētājus par teritorijā sastopamajām putnu sugām rekomendējama informatīva stenda izveide, tajā iekļaujot retās dzeņu sugas un citas teritorijai raksturīgas un viegli atpazīstamas putnu sugas.

3. BEZMUGURKAULNIEKU FAUNAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

3.1. Jaunsventes parka īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu raksturojums

Dati par Jaunsventes parka aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām iegūti teritorijas apsekošanas laikā, kā arī izmantojot Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" pieejamo informāciju.

Jaunsventes parkā konstatētas 3 (purvāju skrejvabole *Carabus menetriesi*, blāvā briežvabole *Dorcus parallelipedus*, marmora rožvabole *Protaetia lugubris*) īpaši aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas, 4 no parkā sastopamajām sugām iekļautas Latvijas sarkanajā grāmatā. Jaunsventes parka teritorijā sastopamais parka vīngliemezis *Helix pomatia* iekļauts Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC V pielikumā kā suga, kura ir kopienas interešu sfērā un kuras iegūšana, un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama. Jaunsventes parkā konstatētas arī 5 bezmugurkaulnieku sugas, kuras parasti raksturīgas dabiskiem mežu biotopiem. Apkopojumu par Jaunsventes parkā konstatētajām sugām skat. 3.1. tabulas. Konstatēto bezmugurkaulnieku sugu atradņu izvietojumu Jaunsventes parkā skat. 2. pielikumā.

3.1. tabula. Jaunsventes parka teritorijā konstatētās retās un īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas:

Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	PD	ĪAS	LSG	MAB
<i>Aromia moschata</i>	Zaļais vītolgrauzis			4	
<i>Carabus menetriesi</i>	Purvāju skrejvabole		1	2	
<i>Dorcus parallelipedus</i>	Blāvā briežvabole		1	2	BSS
<i>Helix pomatia</i>	Parka vīngliemezis	V	2		
<i>Macrogastera plicatula</i>	Krokainais vārpstīngliemezis				IS
<i>Peltis grossa</i>	Lielais asmalis				IS
<i>Platycerus caraboides</i>	Zilais praulenis				IS
<i>Protaetia lugubris</i> (= <i>Liocola marmorata</i>)	Marmora rožvabole		1	2	BSS

Apzīmējumi: Dzīvotņu Direktīva - Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama. **ĪAS** – Īpaši aizsargājama suga, 1. un 2.pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. **LSG** - Valsts Sarkanās grāmatas dati LSG(1); **MAB** - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas, BSS - biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudētas suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, IS - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Zaļais vītolgrauzis *Aromia moschata*

Lai gan suga iekļauta Latvijas sarkanajā grāmatā, tā Latvijā sastopama samērā bieži. Suga sastopama upju ielejās un mežmalās, kur tās kāpuri attīstās novājinātu ievu vai vītolu koksne. Zaļie vītolkoksngrauzi novājināto koku koksne iedēj kāpurus, kuri tur dzīvo līdz attīstās par pieaugušiem kukaiņiem. Pieauguši īpatņi mēdz būt novērojami uz ziediem. Savairojoties masveidā, var bojāt ievu un vītolu stādījumus.

Zaļais vītolgrauzis *Aromia moschata* (Foto: A. Barševskis).

Purvāju skrejvabole *Carabus menetriesi*

Latvijā īpaši aizsargājama un reti sastopama suga, kas pamatā saistīta ar slapjiem lapu koku vai jauktiem mežiem parasti purviem pieguļošajās joslās. Jaunsventes parkā suga konstatēta blakus melnalkšņu staignājam (senā pagātnē šeit atradies muižas dīķis) parka DR daļā. Sugas atradne parka teritorijā uzskatāma par netipisku un visticamāk sugas pamatizplatība šajā teritorijā saistīta ar teritorijām ārpus Jaunsventes parka.

Blāvā briežvabole *Dorcus parallelipedus*

Blāvā briežvabole *Dorcus parallelipedus* iekļauta īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, kā arī Latvijas sarkanās grāmatas 2. kategorijā. Šīs sugas kāpuri attīstās dažādu sugu lapkoku trūdošajā koksnē galvenokārt mežu biotopos (dabiskiem mežu biotopiem raksturīga suga), bet suga mēdz būt sastopama arī parkos u.c. antropogēnas izcelsmes biotopos. Pieaugušie īpatņi mēdz aizlidot no saviem biotopiem pietiekami tālu un bieži vien var būt konstatējami arī ārpus potenciāli piemērotām dzīvotnēm – uz meža ceļiem, kokiem u.c.

Jaunsventes parka teritorijā šīs sugas īpatnis konstatēts uz takas.

Blāvā briežvabole *Dorcus parallelipedus* (Foto: A. Barševskis).

Parka vīngliemezis *Helix pomatia*

Parka vīngliemezis *Helix pomatia* iekļauts Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC V pielikumā, kā suga, kuras iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama. Pēc čaulas izmēriem tas ir lielākais no Latvijā sastopamajiem gliemežiem. Vīngliemežu izplatība Latvijā ir nevienmērīga, atsevišķās vietās tie var būt sastopami ļoti lielā skaitā, bet citur to nav nemaz, lai gan apstākļi ir piemēroti tās sastopamībai. Suga mēdz būt sastopama vidēji mitros un mēreni sausos lapu koku mežos, parasti upju tuvumā, taču bieži sastopama arī apdzīvotās vietās (Rudzīte et al., 2010).

Jaunsventes parkā suga sastopama samērā bieži un tās izplatībai parkā ir optimāli apstākļi. Sugas sastopamību varētu apdraudēt bieža zālāja pļaušana.

Parka vīngliemeži *Helix pomatia* (Foto: Uldis Valainis).

Krokainais vārpstīngliemezis *Macrogastera plicatula*

Suga Latvijā sastopama samērā bieži un pamatā saistīta ar jauktiem un lapu koku mežiem (Rudzīte et al., 2010), dabisko meža biotopu indikatorsuga. Tāpat kā citas vārpstīngliemežu sugas, arī krokainais vārpstīngliemezis parasti uzturas uz kritālām, celmiem vai citiem meāudzēs sastopamo struktūru elementiem.

Jaunsventes parkā suga konstatēta vairākās vietās uz koku stumbriem tuvu pie zemes, kā arī zem celma mizas.

Lielais asmalis *Peltis grossa*

Lielais asmalis *Peltis grossa* ir dabisko meža biotopu indikatorsuga, piemērotos biotopos Latvijā suga sastopama bieži. Kopumā suga nav raksturīga parkiem. Jaunsventes parka teritorijā šīs sugas īpatnis konstatēts uz koka augošanas piepes parka ZR daļā netālu no garāžām. Šī suga barojas ar piepēm un parasti apdzīvo bērzu vai skuju koku sausokņus, augstus celmus, kuri stāv nokaltuši vismaz 5 gadus, tāpēc liecina par biotopu dabiskumu. Kāpuri apdzīvo trūdošu koksni un to ir viegli konstatēt pēc raksturīgām izskrejām nokaltušo koka mizā.

Parka teritorijā šīs sugas kāpuru attīstībai potenciāli piemērotākā vieta ir staigņājs teritorijas DR daļā, kur vairāki koki novērtējami, kā potenciāli piemēroti šīs sugas sastopamībai.

Zilais praulenis *Platycerus caraboides*

Lai gan šī suga ir iekļauta dabiskiem mežu biotopiem raksturīgo sugu sarakstā, zilajam praulenis *Platycerus caraboides* prasības pret biotopu ir salīdzinoši pieticīgas un tas parasti var būt sastopams dažādos meža tipos, arī ar nelielu kritalu daudzumu.

Jaunsventes parkā suga konstatēta teritorijas DR daļā.

Marmora rožvabole *Protaetia lugubris*

Marmora rožvabole *Protaetia lugubris* ir Latvijā īpaši aizsargājama suga, kas saistīta ar veciem, dobumainiem lapkokiem, kuros attīstās šīs sugas kāpuri. Pieauguši īpatņi mēdz būt sastopami uz ziediem.

Sugas darbības pēdas parka teritorijā konstatētas vienā vietā dobumainā kokā (A. Barševska dati) teritorijas DR daļā, taču parka teritorijā sastopami arī citi potenciāli piemēroti koki.

Marmora rožvabole *Protaetia lugubris* (Foto: A. Barševskis).

Rekomendācijas īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu aizsardzībai.

Lai gan parkus nevar uzskatīt par dabiskiem biotopiem, tomēr arī šis cilvēka veidotais biotops var būt piemērota dzīvotne daudzām ar atmirušo koksni saistītajām sugām. Tas ir saistīts ar to, ka bieži vien parkos stāda dažādu koku sugas, kas palielina iespējamo substrātu dažādību un daudzveidību. Atmirstot koka daļām, veidojas mirusī koksne, kas kalpo kā dzīvotne saproksilajām un epiksilajām sugām (Stokland et al., 2012). Lai gan parka pamatfunkcijas nav saistītas ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un parkam nav jāatgādina pirmatnējo mežu ar lielu kritalu daudzumu, tomēr atsevišķu lielu dimensiju nokritušo koku atstāšana nebojās parka kopējo ainavu un vienlaikus atstātie koki būs potenciāli piemērota dzīvotne daudzām kukaiņu, ķērpju, sūnu u.c. dzīvo organismu sugām t.sk. retām un aizsargājamām.

Arī parkos bieži sastopamie vecie dobumainie un nokaltušie koki ir ne tikai potenciāla daudzu sugu dzīvotne, bet arī vienlaikus dažādo kopējo parka ainavu. Protams, saglabājot šādus kokus, nepieciešams izvērtēt šo koku drošību, lai tie nekļūtu par apdraudējumu parka apmeklētājiem.

Kā liecina citu valstu pieredze, nodrošinot labvēlīgu parku apsaimniekošanu, tie var būt arī no bioloģiskās daudzveidības viedokļa nozīmīgas teritorijas (Denton, Chandler, 2005). Divi Londonas parki (Bushy Park un Home Park) iekļauti Lielbritānijas teritoriju sarakstā, kurām ir īpaša zinātniskā nozīme (Site of Special Scientific Interest (SSSI)). Šī statusa piešķiršana apliecina minēto teritoriju saglabāšanas nozīmīgumu valstiskā mērogā (info no www.royalparks.org.uk).

Lielākā problēma no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa parkos u.c. cilvēka veidotajos biotopos ir pārrāvums koku vecumstruktūrā, jo parasti šādās vietās koki ir aptuveni viena vecuma. Šo problēmu nav iespējams atrisināt, tikai stādot jaunus kokus veco vietā, jo par saproksilo sugu dzīvotnēm tie kļūs, tikai sasniedzot lielu bioloģisko vecumu. Biotopa nepārtrauktības nodrošināšanai ir iespējams izmantot zinātniski pārbaudītas metodes, veidojot arī mākslīgas saproksilo sugu dzīvotnes.

4. INFORMĀCIJA PAR CITĀM ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀM SUGĀM

4.1. Citas īpaši aizsargājamās sugas, kuras sastopamas Jaunsventes parka teritorijā

Atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes administrētajā dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” iekļautajai informācijai, Jaunsventes parka teritorijā sastopamas arī vairākas citas aizsargājamās sugas (atradnes skat. 3. pielikumā, sugu sarakstu skat. 4.1. tabulā).

4.1. tabula. Jaunsventes parka teritorijā konstatētās cita retās un īpaši aizsargājamās sugas:

Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	PD	ĪAS	LSG
<i>Pseudepidalea viridis</i>	Zaļais krupis	IV	1	3
Chiroptera sp.	Sikspārņi	IV	1	

Apzīmējumi: Dzīvotņu Direktīva - Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama. **ĪAS** – Īpaši aizsargājama suga, 1. un 2.pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”. **LSG** - Valsts Sarkanās grāmatas dati LSG(1); **MAB** - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas, BSS - biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudēta suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, IS - Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Gan parka teritorijā, gan arī vairākās vietās aiz parka robežām (G. Grandāna dati), konstatētas zaļā krupja *Pseudepidalea viridis* atradnes. Zaļais krupis ir Latvijā kopumā salīdzinoši reta, bet atsevišķās vietās salīdzinoši lielā skaitā sastopama krupju suga. Konstatēts galvenokārt lielu upju (Daugava, Lielupe, Ogre, Aiviekste) tuvumā, bieži – apdzīvotās vietās. Šīs sugas balss atgādina zemesvēža sirsināšanu, tikai tā ir skaļāka un tālāk dzirdama. Suga iekļauta īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, ierakstīta Latvijas sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” atrodamas arī ziņas par sikspārņu sastopamību parka teritorijā (V. Vintuļa dati). Lai gan novērotie īpatņi nav identificēti līdz sugas līmenim, tomēr tas liecina, ka Jaunsventes parks ir potenciāli piemērota vieta sikspārņiem.

5. REKOMENDĀCIJAS CITU ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS SUGU AIZSARDZĪBAS NODROŠINĀŠANAI

Teritorijas apsekošanas laikā netika konstatēti Jaunsventes parkā sastopamās īpaši aizsargājamās abinieku sugas zaļā krupja *Pseudepidalea viridis* populāciju negatīvi ietekmējošie faktori. Šīs sugas aizsardzībai īpaši apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami.

Jaunsventes parkā sastopamo sikspārņu sugu populāciju pozitīvi ietekmē galvenokārt lielais veco, dobumaino koku skaits. Dobumaino koku novākšana pieļaujama tikai vietās, kur tie rada apdraudējumu parka apmeklētājiem vai parka infrastruktūrai. Sikspārņu sugu piesaistīšanai iespējama mākslīgo būru izvietošana. Literatūrā ir aprakstīti vairāku konstrukciju būri. Būrim ir jāatbilst diviem pamatnosacījumiem - tas ir pievilcīgs sikspārņiem un nepieciešams vai vismaz neērts dobumperētājiem

putniem. Putniem piemērotos būros parasti putni sikspārņus cīņā par mājokli uzvar un patrenc tos no izvēlētās mītnes. Tāpēc šādos būros sikspārņus lielākā skaitā sastop putnu ligzdošanas sezonas beigās. Instrukcija sikspārņu būru izgatavošanai un izvietošanai pieejama Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapā (http://www.daba.gov.lv/public/lat/aktualitates/majokli_siksparniem/).

LITERATŪRA

Birdlife 2013. Bird species' status and trends reporting format for the period 2008-2012. http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envuuf5cg/LV_birds_reports-14331-211040.xml&conv=343&source=remote#A391_B

Celmiņš A. 2015. Vidējais dzenis. Putni Latvijā un pasaulē. Interneta vietne (<http://www.putni.lv>)

Denton J., Chandler P. 2005. Rotherfield Park, North Hampshire: an important site for saproxylic Coleoptera, Diptera and other insects. *British Journal of Entomology and Natural History*, 18, 9–15.

European bird census council 2016. Trends of common birds in Europe, update 2016. <http://www.ebcc.info/index.php?ID=612>

Edenius L., Brodin T., Sunesson P. 1999. Winter behaviour of Grey-headed Woodpecker *Picus canus* in relation to recent population trends in Sweden. *Ornis Svecica* 9: 65 – 74.

Latvijas putnu fonds 2012. Putnu būriši – izgatavošana un uzstādīšana. <http://www.mammadaba.lv/images/mammadaba/Skolam/Putnu-Buri.pdf>

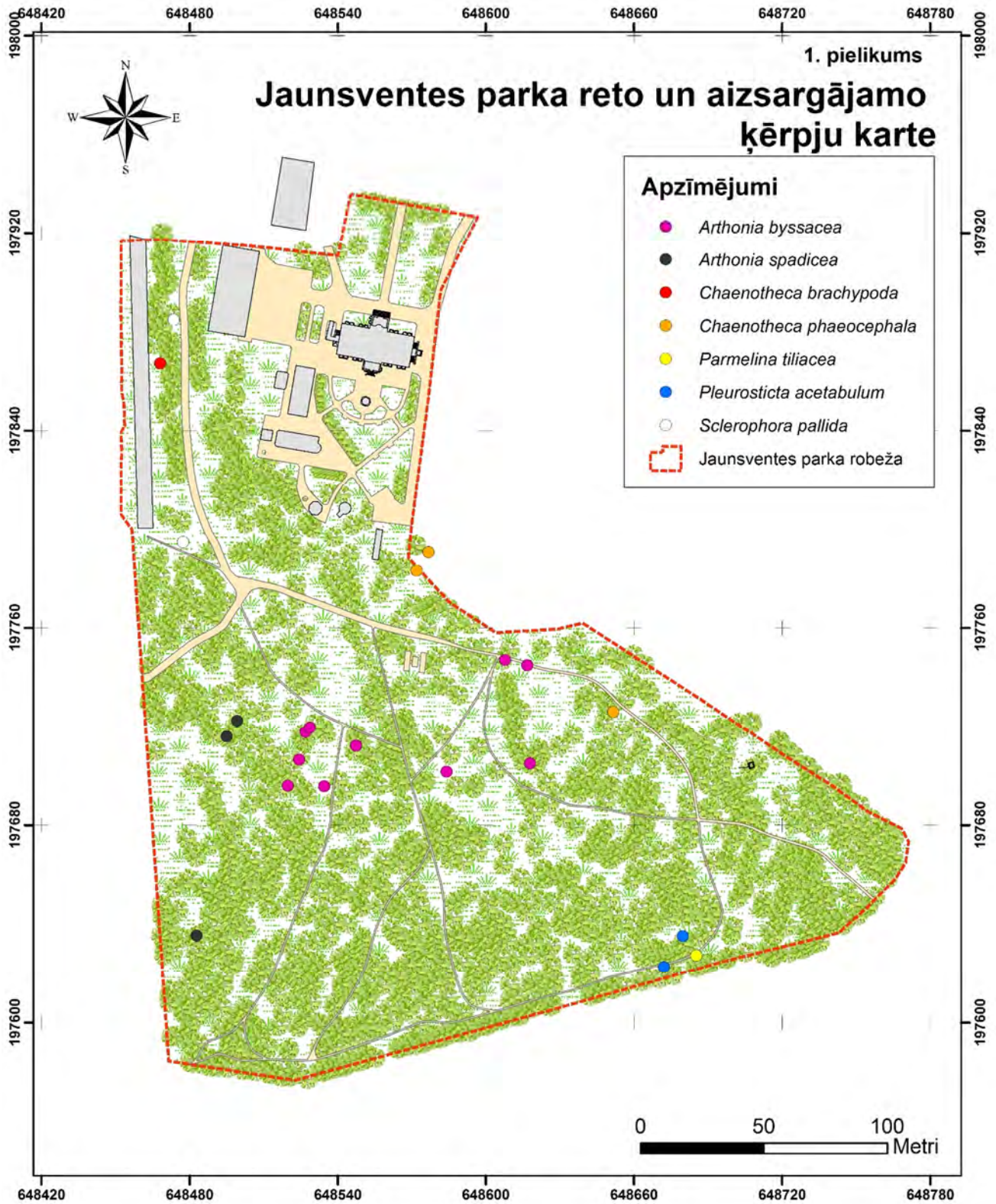
Pasinelli G. & J. Hegelbach 1997. Characteristics of trees preferred by foraging Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* in northern Switzerland. *Ardea* 85: 203-209.

Rudzīte M., Dreijers E., Ozoliņa-Moll L., Parele E., Pilāte D., Rudzītis M., Stalažs A. 2010. Latvijas gliemji: sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. LU akadēmiskais apgāds. Rīga. 252 lpp.

Stokland J., Siitonen J., Jonsson B. G. 2012. Biodiversity in Dead Wood. *Ecology, Biodiversity and Conservation*. Cambridge University press: 424.

PIELIKUMI

**1. PIELIKUMS: ĪPAŠI RETO UN AIZSARGĀJAMO ĶĒRPJU SUGU
SASTOPAMĪBA JAUNSVENTES PARKA TERITORIJĀ**

2. PIELIKUMS: ĪPAŠI RETO UN AIZSARGĀJAMO ĶĒRPJU SUGU
SASTOPAMĪBA JAUNSVENTES PARKA TERITORIJĀ

